

Suurelle valiokunnalle 4.3.2021

Eduskunnan suuri valiokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa tarkastusvaliokunnan tilaamasta tutkimuksesta ”Säädösehdotusten vaikutusarviointien toteutuminen – nykytila ja kehittämistarpeet”. Suuri valiokunta toivoo arviota erityisesti siitä, onko EU-lainsäädännön perustuslain 96 ja 97 §:ssä tarkoitettujen menettelyjen valmisteluvaiheen vaikutusten arviointia syytä kehittää, ja tukevatko ne nykymuodossaan riittävällä tavalla täytäntöönpanovaiheen arviointimenettelyjä.

Nyt käsiteltävänä olevassa selvityksessä käsitellään niukasti EU-säädösten valmistelua ja vaikutusten arvioinnin nykytilaa ja mahdollisia kehittämistarpeita.

Totean kunnioittavasti lausuntonani seuraavan.

Perustuslaillinen viitekehys ja poliittinen käytäntö

Perustuslain 96 §:n mukaan valtioneuvoston tulee antaa eduskunnalle selvitys EU-säädösehdoista, jotka kuuluvat eduskunnan toimivaltaan. Valtioneuvoston on toimitettava nk. U-kirjelmällään (96 §:n 1 momentissa tarkoitettu) ehdotus eduskunnalle viipymättä siitä tiedon saatuaan eduskunnan kannan määrittelyä varten. Normaalityapauksessa U-kirjelmä tulee toimittaa eduskunnalle muutamassa viikossa ehdotuksen antamisesta. Lisäksi ministeriöt voivat perustuslain 97 §:n mukaisella selvityksellä eli ns. E-kirjeellä lähettää eduskuntaan tietoja kansainvälisten ja muiden asioiden valmistelusta EU:ssa.

Perustuslakiuudistuksen esitöiden mukaan valtioneuvoston kirjelmässä tulee selostaa ehdotuksen sisältö ja sen lainsäädännölliset, taloudelliset ja muut vaikutukset Suomen kannalta. Kirjelmään on liitettävä ehdotuksen teksti sekä muu asian eduskuntakäsittelyn kannalta tarpeellinen aineisto.¹

Oikeusministeriö on laatinut ohjeet eduskunnan ja valtioneuvoston yhteistoiminnasta unioniasioden kansallisessa valmistelussa. Ohjeen mukaan U-kirjelmän muistiossa tulisi keskittyä asioihin, jotka kuuluvat eduskunnan toimivaltaan ja ovat päätöksentekijän kannalta olennaisia.² U-kirjelmissä kuvataan tyypillisesti sääntelyn taustaa, ehdotuksen sisältöä, oikeusperustaa sekä suhdetta toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteeseen, ehdotuksen vaikutuksia, suhdetta perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisiin, asian käsittelyä sekä valtioneuvoston kantaa. U-kirjelmien rakenteesta ei ole samanlaisia ohjeita kuin hallituksen esitysten rakenteesta, ja selvityksen mukaan U-kirjelmät eroavat rakenteen ja sisällön suhteen vastuuministeriöstä riippuen.³

Perustuslakivaliokunta on joutunut useaan otteeseen kiinnittämään valtioneuvoston huomiota vaatimukseen eduskunnan riittävästä ja ajantasaisesta informoimisesta. Tämä koskee myös EU-asioita perustuslain 96 ja 97 §:n tarkoittamissa menettelyissä.⁴ Kirjelmien viipymättä

¹ HE 1/1998 vp, s. 153/l.

² Oikeusministeriö. Selvityksiä ja ohjeita 57/2011.

³ Ervasti, K. (2019): Vaikutusten arviointi EU-lainsäädäntöhankkeissa valtioneuvoston U-kirjeiden valossa. Edilex 2019, s. 3.

⁴ Eduskunta on kuitenkin ollut pääosin tyytyväinen unioniasioden käsittelyjärjestelmään, eikä ole nähnyt tarpeelliseksi muuttaa sitä. Hyvärinen, A. (2016): Suomi 20 vuotta EU:ssa: Kriittinen tarkastelu unioniasioden kansallisesta valmistelusta. Oikeus 2016, s. 553–567.

toimittamisella sekä riittävän luotettavalla ja kattavalla sisällöllä on useita merkittäviä valtiosääntöoikeudellisia funktioita. Perustuslain 96 §:n tarkoittama menettely kiinnittää ylintä valtiollista valtaa käyttävän eduskunnan Euroopan unionin päätöksentekoon ja toteuttaa kansainvaltaisuutta EU-asioissa.⁵

Perustuslain 96 §:ään kirjatulla vaatimuksella tiedon toimittamisesta viipymättä on korostettu myös sitä, että eduskunnalle on turvattava tosiasialliset mahdollisuudet lausua kantansa ehdotuksesta ja vaikuttaa Suomen neuvottelukannanottojen muovaamiseen.⁶ Tätä näkökohtaa on korostanut myös oikeuskansleri, joka on antanut kolme päätöstä tapauksissa, joissa valtioneuvosto ei ole viipymättä toimittanut eduskunnalle U-kirjelmiä komission säädösehdotuksista. Valtiovarainministeriötä ja sisäministeriötä koskevissa ratkaisuissa ministeriöt totesivat lähettäneensä eduskunnalle tietoa ns. E-kirjeillä. Oikeuskansleri totesi, että tietojen antaminen E-kirjeellä ei perustuslain ja sitä koskevan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan poista velvollisuutta toimittaa ehdotus eduskunnalle U-kirjelmällä. Oikeuskanslerin mukaan riittävän aikaisessa vaiheessa tapahtuva, valtioneuvoston kirjelmiä koskeva, päätöksenteko valtioneuvoston yleisistunnossa turvaa myös valtioneuvoston yhteistä kannanmuodostusta ministeritasolla ja sitä, että eduskunnan käytettävissä on asianmukaisesti koordinoitu valtioneuvoston yhteinen kanta.⁷

Tiedonsaantioikeuden toteutumista EU-asioissa on eduskunnassa selvitetty myös tarkastusvaliokunnassa. Sen mukaan hallituksen tulee huolehtia EU-asioiden valmistelun ajantasaisuudesta, jotta eduskunnalla on mahdollisuus vaikuttaa EU-lainsäädännön sisältöön. Tarkastusvaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että erityisesti EU-ratkaisujen taloudelliset vaikutukset tulisi käsitellä laajemmin eduskunnalle toimitetuissa asiakirjoissa.⁸

Selvitys ”Säädösehdotusten vaikutusarviointien toteutuminen – nykytila ja kehittämistarpeet”

EU-säännösten valmistelu ja vaikutusten arviointi on rajattu selvityksen ulkopuolelle. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa suomalaisessa lainvalmistelussa on EU-säännöksiin liittyen asetettu kansallisesti raskaampia vaatimuksia kuin EU-säännökset ovat edellyttäneet. Tällöin vaikutusarviointi kuuluu kansallisen lainvalmistelun piiriin EU-säännösten ylimenevältä osalta (s. 12). Näihin tilanteisiin ei selvityksessä kuitenkaan jatkossa enää viitata.

Vaikka erottelu kansalliseen ja EU-säännösten lainvalmisteluun voi selvityksen kontekstissa olla perusteltua työekonomisista syistä, tällainen erottelu luo nähdäkseni tarpeettomia ja keinotekoisiaakin raja-aitoja sekä haittaa EU-säädöksiin liittyvän ennakkollisen vaikutusten arvioinnin kehittämistä. Sekä perustuslain 96 ja 97 §:n tarkoittamien menettelyjen valmisteluvaiheen vaikutusten arviointia että täytäntöönpanovaiheen arviointimenettelyjä olisi syytä tarkastella kiinteänä osana kotimaista lainvalmistelua. Tätä puoltaa myös se, että kansallisen lainsäädännön vaikutusten arvioinnin kehittäminen tukee EU-säädösten vaikutusten ennakoivaa arviointia. Jos ministeriöissä on kertynyt kokemusta vaikutusten arvioinnista kansallisissa

⁵ Valiokunnan lausunto PeVL 30/2020 vp. Selvitys eduskunnan perustuslaissa turvatun tiedonsaantioikeuden toteutumisesta.

⁶ Ks. HE 1/1998 vp, s. 153 sekä esim. PeVL 14/2017 vp, s. 7.

⁷ <http://www.okv.fi/fi/ratkaisut/id/1436/>.

⁸ TrVM 9/2017 vp.

lainvalmisteluhankkeissa, virkamiehillä on olettavasti paremmat (menetelmälliset ja sisällölliset) valmiudet arvioida myös EU-säännösten kansallisia vaikutuksia.

Selvityksessä tuodaan kuitenkin esille EU-taustaisten hallitusten esitysten sisäänrakennettu kansainvälinen viitekehys. Selvityksessä mainitaan kuinka säännösten kansallisia vaikutuksia tulisi voida arvioida ”mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja pyrkiä vaikuttamaan [EU:n neuvottelujen tuloksena syntyneen] säännöksen sisältöön mahdollisimman aikaisessa vaiheessa” (s. 62).

Nykytilan arviointi

Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin tutkimusten mukaan noin puolella lainsäädäntöhankkeista on EU-kytkentä.⁹ Tämän on todettu tuovan haasteita hyvien lainvalmisteluperiaatteiden noudattamiselle ml. vaikutusten arviointien toteuttaminen.

Ennakollinen vaikutusten arviointi

Valtioneuvosto antaa tavallisesti eduskunnalle U-kirjelmän komission säädösehdotuksesta. Kirjelmät joudutaan tekemään nopeasti, tyypillisesti muutamassa viikossa sen jälkeen, kun komission ehdotus on julkaistu. U-kirjelmiä annetaan vuosittain noin viidestäkymmenestä vähän yli sataan. Perustuslain esitöiden mukaan kirjelmästä tulee valtioneuvoston kannan lisäksi käydä ilmi ehdotuksen pääsisältö ja sen vaikutukset Suomen kannalta.

Näin ei kuitenkaan läheskään aina tapahdu. Lainsäädännön arviointineuvoston sihteeristössä käytiin läpi kaikki vuoden 2018 U-kirjelmät, joita oli kaikkiaan 108. Selvityksen mukaan U-kirjelmissä kuvataan yleensä ehdotetun sääntelyn taustaa. Taustan esittely U-kirjelmissä keskittyy usein hyvin teknisiin kuvauksiin: kuinka asiaa on käsitelty EU:ssa ja miten valmistelu on edennyt. Sen sijaan säädeltävää yhteiskunnallista ilmiötä tai ongelmaa tai sen laajuutta Suomen näkökulmasta ei juuri kuvata. Valtaosassa U-kirjelmistä (80 %) on arvioitu ehdotetun sääntelyn vaikutuksia kotimaiseen lainsäädäntöön. Yli 90 prosentissa U-kirjelmistä on arvioitu jollain tavoin ehdotettavan sääntelyn taloudellisia vaikutuksia. Muita vaikutuksia – kuten sukupuolivaikutuksia, sosiaali- ja terveysvaikutuksia, vaikutuksia työelämään ja työllisyyteen, turvallisuuteen, lapsiin ja nuoriin tai vaikutuksia ihmisoikeus-oikeuksiin – ei juurikaan käsitellä. Noin puolessa U-kirjelmistä on esitelty komission vaikutusarviota, jossa hankkeen vaikutuksia arvioidaan yleensä koko EU:n laajuisesti, mutta komission vaikutusarvioiden sisällyttäminen U-kirjelmiin ei tuota eduskunnalle tietoa siitä, mitkä hankkeen vaikutukset ovat kansallisesti.¹⁰

Komission vaikutusarvioiden julkisuutta on lisätty EU-tuomioistuimen ClientEarth-ratkaisun jälkeen. Ratkaisussa korostettiin sitä, että vaikutusten arviointiin liittyvien asiakirjojen julkisuus lisää lainsäädäntömenettelyn läpinäkyvyyttä ja avoimuutta ja vahvistaa unionin demokraattista

⁹ Slant, O & Rantala, K. (2013): Vaikutusten arviointi ja lainvalmistelun perustietoja vuoden 2012 hallituksen esityksissä. OTTL tiedonantoja 122, s. 23–24 sekä Rantala, K., Liimatainen, A., Rytioja, A. & Keränen, M. (2015): Vaikutusten arviointi ja lainvalmistelun perustietoja vuoden 2013 hallituksen esityksissä. Katsauksia 8/2015. HY: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

¹⁰ Ervasti, K. (2019): Vaikutusten arviointi EU- lainsäädäntöhankkeissa valtioneuvoston U-kirjeiden valossa. Edilex 2019, s. 15.

luonnetta.¹¹ Vaikutusarviot ovat näin ollen kansallisestikin käytettävissä joskus jopa ennen komission ehdotuksen antamista, mutta niissä tulokulma on yleiseurooppalainen, ei kansallinen.

Tarkasteltujen U-kirjelmien valossa näyttää siis siltä, ettei vaikutuksia ole arvioitu tai ainakaan esitelty EU-lainvalmisteluhankkeissa riittävän monipuolisesti ja laajasti yhteiskunnallisesta näkökulmasta Suomen kannalta. Vaikutusarviot keskittyvät ensisijaisesti lainsäädäntömuutoksiin ja julkistaloudellisiin vaikutuksiin sekä viranomaisvaikutuksiin. Eduskunnan tiedonsaannin ja päätöksenteon kannalta on ongelmallista, jollei päätöksentekijällä ole selkeää kuvaa, miksi sääntelyä tarvitaan eli millainen on sääntelyn kohteena oleva ilmiö tai ongelma, millä keinoin tilannetta halutaan muuttaa ja miten ehdotettu sääntely vaikuttaa ongelmaan tai ilmiöön.¹²

Ministeriöiden näkökulmasta yksi merkittävä ongelma EU-säännösten ennakollisessa vaikutusten arvioinnissa liittyy kiireelliseen aikatauluun. U-kirjelämä tulee antaa eduskunnalle muutamassa viikossa siitä, kun komissio antaa ehdotuksen. Vaikutusten arviointia ei kuitenkaan tulisi aloittaa vasta tässä vaiheessa. Vaikutusten arviointiin valmistautuminen (tiedonhaku, tiedon analysointi) tulisi aloittaa jo siinä vaiheessa, kun säädösehdotusta valmistellaan EU:ssa.¹³ Tällaista alustavaa vaikutusarviota voidaan täydentää ja tarkentaa komission annettua ehdotuksensa.

On myös mahdollista, että U-kirjelmissä ei arvioida kansallisia vaikutuksia, koska säädösehdotuksen tulkintaan liittyy epävarmuutta tai on nähtävissä, että EU-säädös tulee merkittävästi muuttumaan jatkovalmistelussa. EU-hankkeissa tulisi kuitenkin laatia kansallinen vaikutusten arviointi niiden tietojen pohjalta, jotka ovat käytettävissä. Epävarmuustekijät tulisi kirjoittaa auki. Niissä tilanteissa, joissa säädösehdotus tulee virkamiehen arvion mukaan merkittävästi muuttumaan, oikea ratkaisu olisi eduskunnan tiedonsaantioikeuksien – ja ennen kaikkea sen vaikutusmahdollisuuksien – kannalta se, että U-kirjelmässä lyhyesti kuvataan sekä komission ehdotus ja sen vaikutukset että ennakoitujen muutosten vaikutukset kansallisesti. Mahdollisten muutosten ennakointi on tärkeää myös siksi, että EU-lainsäädäntöprosessin aikaisia muutoksia ei yleensä ehditä arvioimaan.¹⁴ Erityisesti nk. trilogivaiheessa tulee usein mittavia muutoksia, joiden vaikutuksia ei tiukasta neuvotteluajataulusta johtuen ehditä arvioida ennen kuin lainsäädäntöpaketista on sopu. Etenkään Euroopan parlamentin muutosehdotuksia ei arvioida käytännössä lainkaan. Tästä syystä on hyvinkin mahdollista, että merkittävimpienkin muutosehdotusten vaikutukset jäävät arvioimatta sekä EU- että kansallisella tasolla.

EU-asioiden ennakollista vaikutusten arviointia on kehitetty kansainvälisesti. Esimerkiksi Saksassa on vuodesta 2016 lähtien systemaattisesti arvioitu EU-säännösehdotusten kansalliset vaikutukset jo niiden valmisteluvaiheessa. Arvioinnin kohteena ovat ehdotukset, joiden vuotuinen kustannus ylittää taloudellisesti kansallisesti määritellyn raja-arvon. Kansallisesti määritellyt raja-arvot ovat miljoona euroa tai 100 000 byrokratiatuntia yksityishenkilöille tai miljoona euroa yrityksille tai

¹¹ C-57/16 P ClientEarth vastaan Euroopan komissio, kohta 92.

¹² Ervasti, K. (2019), s. 16.

¹³ Ks. myös valtionalouden tarkastusviraston kertomus, jonka mukaan vaikutusarvio on laadittava niin ajoissa, että arviotietoa voidaan hyödyntää ennakollisesti. EU-asioiden valmistelu ja yhteensovittaminen valtioneuvostossa. Valtionalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 2/2016.

¹⁴ Ks. Euroopan parlamentin toiminnasta vaikutusten arviointien alalla, <https://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-Impact-Assessment-European-Added-Value-presentation.pdf>.

miljoona euroa viranomaisille.¹⁵ Toisin kuin Suomessa, Saksassa vaikutusten arviointi tehdään kuitenkin ainoastaan taloudellisista kustannuksista.

Eduskunnan tosiasiallisten vaikuttamismahdollisuuksien turvaaminen on olennainen osa unioniasioden hoitoa eikä vain säädöshankkeeseen liittyvä muotovaatimus. U-kirjelmät tulee laatia niin, että eduskunta saa niiden avulla selkeän käsityksen siitä, kuinka komission säädösehdotus vaikuttaa Suomeen. Jos valtioneuvosto ei ota kirjelmässään kantaa ehdotuksen vaikutuksiin Suomen kannalta, ei eduskunta voi niitä myöskään arvioida tai ohjeistaa niiden perusteella valtioneuvostoa. Ennakolliseen vaikutusten arviointiin liittyvät ongelmat heikentävät Suomen mahdollisuuksia vaikuttaa EU:n neuvottelujen tuloksena syntyneen säännöksen sisältöön.

Täytäntöönpanovaiheen vaikutuksenarviointi

Ennakollisen vaikutusten arvioinnin lisäksi huomiota tulee kiinnittää myös täytäntöönpanovaiheen vaikutusten arviointiin. Säädösvalmistelua ohjaa hallituksen esitysten laatimisohteet, jotka uudistettiin vuonna 2019. Samassa yhteydessä EU-säädösten täytäntöönpanolle laadittiin omat ohjeet. Hallituksen esitystä koskevien ohjeiden mukaisesti EU-taustaiseen hallituksen esitykseen kirjoitetaan tiivis katsaus ehdotetun lainsäädännön pääasiallisista vaikutuksista. Arvioiduista vaikutuksista on tuotava esille, mitkä niistä johtuvat säännöksistä, joita ehdotetaan EU-säädöksen täytäntöönpanemiseksi tai EU-säädökseen liittyvän täydentävän sääntelyn antamiseksi, ja mitkä mahdollisesti säännöksistä, joita ehdotetaan yksinomaan kansallisten syiden vuoksi.¹⁶

Lainsäädännön arviointineuvosto on antanut lausuntoja hallituksen esityksistä, joilla voimaansaattetaan EU-säännöksiä. Neuvoston arviointilistalla oli vuonna 2020 EU:n jätessäädöspaketti.¹⁷ Lainsäädännön arviointineuvoston lausunnossa luonnoksesta hallituksen esitykseksi jätelaiksi todetaan yleisesti että ”esityksessä ehdotetaan muutettavaksi useita jätelain säännöksiä. Osa ehdotetuista muutoksista on välttämättömiä EU:n jätessäädöspaketin ja pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annetun asetuksen täytäntöön panemiseksi, osa johtuu kansallisista tarpeista”. Arviointineuvosto moitti kuitenkin sitä, että ”esitysluonnoksessa on esitetty direktiivien liikkumavaraa yksittäisten esitysten osalta, mutta kokonaisuutena on vaikea ymmärtää, miten kansallista liikkumavaraa on käytetty. Direktiivien antamaa kansallista liikkumavaraa tulisi kuvata kokonaisuutena” (s. 1).

Suomessa ei ole yleisesti arvioitu sitä kuinka EU-taustaisissa hallituksen esityksissä on suoritettu vaikutusten arviointi. Tällainen arviointi olisi syytä tehdä.

Kehittämisehdotukset

EU-lainsäädännön perustuslain 96 ja 97 §:n tarkoittamien menettelyjen valmisteluvaiheen vaikutusten arviointia on syytä kehittää. Eduskunta ei voi osallistua parhaalla mahdollisella tavalla EU-asioden käsittelyyn, jos valtioneuvosto ei huolehdi sille kuuluvista velvollisuuksistaan

¹⁵

<https://www.normenkontrollrat.bund.de/resource/blob/822080/1565438/0da55de5ab47b1a6986eff0212f4e6d7/evaluation-data.pdf?download=1>.

¹⁶ <http://helo.finlex.fi>, jakso 4.2.

¹⁷ Lainsäädännön arviointineuvosto, Lausunto Dnro: VN/9832/2019-VNK-2 15.2.2021.

informoida eduskuntaa EU-säädösten kansallisista vaikutuksista. Lisäksi tiedonantovelvollisuuden laiminlyöminen tai sen puutteellinen toteuttaminen heikentää eduskunnan mahdollisuuksia vaikuttaa EU-lainsäädännön sisältöön.

Valtioneuvoston tulisiakin U-kirjelmissä systemaattisesti arvioida EU:n säännösehdoitusten kansalliset vaikutukset. U-kirjelmissä tulisi myös selkeästi ilmoittaa milloin kansallisia vaikutuksia ei voida luotettavasti arvioida ja mistä syystä. Vaikutusarviointi tulisi aloittaa jo siinä vaiheessa, kun säädösehdoitusta valmistellaan EU:ssa eikä vasta kun komissio on julkaissut säädösehdoituksen. Lisäksi vaikutusarviointia tulisi jatkaa EU:n lainsäädäntöprosessin aikana kiinnittäen erityistä huomiota jatkovalmistelun muutoksiin ja siihen mitä ne tarkoittavat Suomen kannalta.

Ennakollisen ja täytäntöönpanovaiheen vaikutusten arvioinnin kehittäminen edellyttää eduskunnan ja valtioneuvoston välistä vuorovaikutusta ja suunnittelua. Tätä suunnittelua ja vuorovaikutusta tukemaan esitän kolme konkreettista kehittämissuhdoitusta.

1. Perustuslain esitöiden mukaan valtioneuvoston tulee informoida eduskuntaa EU-säädösten kansallisista vaikutuksista. Ei ole kuitenkaan tarkempia ohjeita, kuinka valmisteilla olevan ehdoituksen vaikutuksia pitäisi esitellä eduskunnalle. *U-kirjelmien rakenteesta ja vaikutusten arvioinnista tulisi antaa oma ohjeistuksensa.*
2. Suomessa tulisi arvioida, kuinka EU-taustaisissa hallituksen esityksissä tehdään vaikutusten arviointi (*täytäntöönpanovaiheen vaikutusten arvioinnin arviointi*) ja mitkä ovat tällaisten vaikutusten arviointien erityiset ongelmakohdat.
3. Tarkastusvaliokunnan tilaamassa selvityksessä ”Säädösehdoitusten vaikutusarviointien toteutuminen – nykytila ja kehittämistarpeet” tuotettiin lainvalmistelijoiden avuksi vaikutusarviointien nk. tarkistuslista. Tarkistuslista on laadittu pelkästään kotimaiseen lainvalmisteluun keskittyvän selvityksen pohjalta. *EU-taustaisten hallitusten esitysten vaikutusten arvioinnista tulisi antaa oma tarkistuslista.*

Suomessa lainsäädännön arviointineuvosto voisi oikea taho laatimaan edellä mainitut ohjeistukset ja arvioimaan täytäntöönpanovaiheen vaikutusten arviointia. Selvityksen mukaan arviointineuvosto on valmisteillut toimintatapoja, joilla se voisi tukea EU-lainsäädännön valmisteluun liittyvää ennakollista vaikutusarviointia (s. 58).

Ennakollisen vaikutusten arvioinnin kehittäminen oletettavasti tukisi myös täytäntöönpanovaiheen vaikutusten arviointia EU-taustaisissa hallituksen esityksissä. Täytäntöönpanovaiheen vaikutusten arviointia tekevä virkamies voisi nojautua ennakolliseen vaikutusten arviointeihin ja kehittää niitä eteenpäin ottaen myös huomioon eduskunnan niistä mahdollisesti esittämät huomiot.

Helsingissä, 3.3.2021

Emilia Korkea-aho

Emilia Korkea-aho

apulaisprofessori, Suomen Akatemian akatemiätutkija

Itä-Suomen yliopisto